

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiæ Augustæ Scriptores VI

Ælius Spartianus. Vulc. Gallicanus. Julius Capitolinus. Trebell. Pollio. Ælius
Lampridius. Flavius Vopiscus

Spartianus, Aelius

Lugduni Batavorum, 1671

Julii Capitolini Maximinus Junior, Ad Constantinum Aug.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51232)

eraso nomine Maximinorum, appellatisque divis Gordianis, victoria causa principibus nostris Maximo, Balbino & Gordiano statuas cum elephantis decernimus, currus triumphales decernimus, statuas equestres decernimus, trophæa decernimus. Post hæc misso senatu supplicationes per totam urbem decretæ. Victores principes in Palatium se receperunt, de quorum vita in alio libro deinceps dicemus.

JULII CAPITOLINI
MAXIMINUS JUNIOR,

A D

CONSTANTINUM AUG.

MAXIMINUS JUNIOR, de cujus genere superius dictum est, tantæ pulchritudinis fuit, ³ ut passim amatus sit à procacioribus fœminis. Nonnullæ etiam optaverunt de eo

CASAUONUS.

MAXIMINUS JUNIOR.] Deleri debet titulus hic præfixus: non enim est liber alius, sed pars superioris, ut auctor ipse dixit statim initio.

SALMASIUS.

² MAXIMINUS JUNIOR, de cujus genere superius dictum est.] Pal. & vetus editio: de hujus genere superius dictum est. quæ scriptura vera est, & ad morem quem isti auctores tenent in continuandis duorum aut plurium imperatorum vitis, accommodata. scribendum igitur, vice tituli: MAXIMINUS JUNIOR, De hujus genere superius dictum est. is autem pulchritudinis fuit tantæ, ut passim à procacioribus fœminis amaretur. sic in Gordianis, ad finem Gordiani senioris: GORDIANUS JUNIOR, Hic Gordiani senis proconsulis Africa fi-

lius. ita etiam in libello triginta Tyrannorum Trebellii Pollionis: Cyriades, Hic patrem Cyriadem fugiens. POSTUMVS, Hic vir in bello fortissimus. & sic in ceteris.

GRUTERUS.

² Maximinus junior, de cujus genere &c.] Pal. hujus vitam continuat cum vita patris: neque erant divellendæ, si sequi liberet præscriptum auctoris. Idem Pal. solum habet, hujus genere superius dictum est. ipse autem pulchritudinis fuit tantæ, &c.

³ Ut passim amatus sit à procacioribus fœminis.] Inde legimus apud Mamerthinum Panegyrico ad Julianum c. 5. Nobilem Etruriæ adolescentem ferunt, cum propter eximiam formæ dignitatem multarum in se fœminarum amores exercitaret, faciem suam ad obliterandam pulchritudinem vulneribus sauciassè. Et de filio
Cie-

de eo concipere. Proceritatis videbatur posse illius esse ut ad staturam paternam perveniret. Siquidem anno vicefimo & primo periit, in ipso flore juventutis (ut aliqui autem dicunt, octavodecimo) literis & Græcis & Latinis imbutus ad primam disciplinam. Nam usus est magistro Græco litteratore Fabilio, cujus epigrammata Græca multa extant, maxime in imaginibus ipsius pueri: qui versus Græcos fecit ex illis Latinis Vergilii, quum ipsum puerum describeret:

*Qualis ubi Oceani perfusus Lucifer unda
Extulit os sacrum cælo, tenebrasque resolvit,
Talis erat juvenis primo sub nomine clarus.*

Grammatico Latino usus est Philemone, jurisperito Modestino, oratore Tatiano filio Tatiani senioris, qui

Cremutii Cordi Seneca ad Marciam cap. 24. *Adolescens rarissima forma, in tam magna mulierum turba viros corruptentium, nullius spei se præbuit: & cum quarundam usque ad tentandum pervenisset improbitas; erubuit, quasi peccasset quod placuerat.*

SALMASIUS.

1 Ad primam disciplinam.] Prima disciplina heic non est quæ pueris incipientibus traditur, sed præcipua, significat igitur adprime doctum hunc fuisse Maximinum juniorem. sic primam doctrinam dixit supra Spartianus. sic primum amatorem, pro præcipuum & egregium amatorem. sic etiam prime Latinis pro egregie: ut prime proba. apud Navium in acontizomeno.

Acontizomenus fabula est prime proba. ita Plautus prime catam dixit in milite Glorioso:

PA. At scietis. si deequa est ancilla illi?

PE. Est prime cata.

nos ita emendavimus ex manuscriptis Camerarii, qui habebant primicaea. vulgo enim apud Plautum primaria scribitur. primi autem pro prime:

ut peregrini, peregrine: sermi, serme: præsici & præsiscine, & similia de quibus ad Plautum ipsum. ita fere Græci πρῶτον usurpant. ut πρῶτον εἶδος, præcipua & primaria forma.

2 Græco litteratore Fabilio.] Palatinus: Fabillo.

5 Ex illis Latinis Vergilii.] Ex illis Latini Vergilii. Pal. & prima editio.

7 Primo sub nomine clarus.] Lege: patrio sub nomine clarus.

GRUTERUS.

3 Litteratore Fabilio.] Pal. idem Fabillo.

6 Talis erat juvenis primo sub nomine.] Melius Pal. patrio sub nomine.

CASAUBONUS.

4 Versus Græcos fecit.] Possunt ita verti.

Οἱ δ' ἀπ' ἄκεανοῖο Εἰσοφῶρ
εἶσι ῥῶσαν

Οὐρανὸθεν κεφαλῶν ὡς φέρων,
σεσδάων δ' ἐπεὶ νύκτα,

Ταῖσι δ' ἔλω νέσι δ' ἐταῖσι, ἐν ἡλίεσσιν
σι φαδρῆς.

8 Oratore Tatiano, filio Tatiani senioris, qui Provinciarum libros pulcherrimos scripsit.]

qui Provinciarum libros pulcherrimos scripsit, ¹ & qui dictus est *simia temporis sui*, quod cuncta imitatus esset. Habuit & Græcum rhetorem Eugamium sui temporis clarum. ² Desponsata illi erat Junia Fadilla, proneptis Antonini: quam postea accepit Toxotius ejusdem familiæ senator, qui periit post præturam, cujus

psit.] Scribendum, Titiano & Titiani, nam intelligitur Julius Titianus senior, qui Antoninorum & Severi temporibus vixit, orator celeberrimus, & provincias Romani imperii descripsit, operique suo titulum indiderat, Provincia vel Chorographia. Servius ad quartum Æneidos: *Barcai secundum Titianum in Chorographia Phœnicem (vel Phœnicem) navali quondam vicere certamine.* Videtur idem senior Titianus esse qui Apologos ediderat, & fabulas Æsopi in Latinum sermonem verterat,

— exili stylo

Pedestre concinnans opus.

ait Ausonius in carmine dimetro ad Probum.

GRUTERUS.

⁸ Oratore Titiano, filio Titiani senioris.] Adserit & hanc lectionem Pal. nam editi perperam: *Tatiano, filio Titiani, &c.*

CASAUBONUS.

¹ Et qui dictus est *simia temporis sui*, quod cuncta imitatus esset.] Non solum philosophorum, sed & oratorum ac dicendi magistrorum fuere sectæ ac successiones: ut vivente Titiano hoc Frontonianorum, à Cornelio Frontone denominatorum: qui temporibus Marci Antonini cui ipse præceptor fuerat, ad Consulatum usque proventus est. hi Frontoniani cum ex æmulatione Titiano gloriam suam inviderent, verbis non parcebant, quin de illo detraherent. isti sunt qui illum sui temporis *simiam* dixerunt. Sidonius Apollinaris libri primi epistola prima: *Nam de Marco Tullio sistere in stylo epistolari melius puto:*

quem nec Julius Titianus sub nominibus illustrium foeminarum digna similitudine expressit. loquitur ibi Sidonius de iis, qui ante ipsum apud Latinos scripture epistolarum famam erant adepti. in hoc albo ponit & Titianum: qui sub nominibus illustrium foeminarum (fortasse scripsit *personarum*) Marci Tullii epistolas erat imitatus. quod inceptum cum minus feliciter ei cessisse videretur, à Frontonianis superiore dicto est percussus. Hæc Sidonii mens: nam eruditissimi viri qui ad Provinciarum libros putant referendum, sine dubio falluntur. Sed causam cur *simia* dictus sit Titianus, clarius etiam aperit nobis Capitolinus hoc loco, illis: *quod cuncta imitatus esset.* Scripsit enim multa Titianus in diversissimo genere: ut Orationes, Epistolas, Controversias, sive Themata ex Virgilio, Rhetorica, Chorographiam, De rusticis: quorum omnium apud veteres grammaticos factam mentionem invenimus.

² Desponsata illi erat Junia Fadilla proneptis Antonini.] Nomen genus indicat: nam in stemmate Antoninorum principum, Fadilla sunt plures. vide initio vitæ Pii. cujus soror uterina Julia Fadilla ibi nominatur: & ita hic scripta lectio *Julia Fad.* non *Junia.* at proneptis *pro* *abnepte*, nisi fallor, aut etiam *atnepte*. Sic & in juniore Gordiano.

SALMASIUS.

² Desponsata illi erat.] Desponsa illi erat.

GRUTERUS.

³ Junia Fadilla.] Sic quoque Pal. noster, non *Julia.*

1 Man-

jus etiam poemata extant. ' Manserunt autem apud eam arræ regiæ, ' quæ tales fuerunt, ut Junius Cordus loqui-

CASAUBONUS.

I Manserunt etiam apud eam arræ regia.] De arris sponsalitiis titulus est in Codice Justiniano : de quibus etiam in Novellis multa. neque est ullius rei quam hujusmodi arrhabonum apud Græcos ac Latinos crebrior mentio. Fere autem dabatur eorum aliquid, quæ ad mundum, aut potius ad ornatum fœminarum pertinent : propterea Hesychius κήθορμα, ένορμα, & περιθεματα, quæ sunt diversa monilium nomina, appellat ἀρραβωνιακη, quod arrarum loco præsertim sponsalitiarum dari solerent. idem alibi: κνήτρον, ὃ εἶ ζάμις ἀρραβών. Regiæ autem arræ hic dicuntur, quas rex sive imperator dederat conditioni loci sui convenientes.

2 Quæ tales fuerunt, ut Ju.] Scripta lectio, quæ tales, (ut Junius Cordus loquitur harum rerum persecutor,) fuisse dicuntur. & firmant similes de Cordo loci.

SALMASIUS.

I Manserunt apud eam arræ regia.] De arris sponsalitiis titulus esse in Codice nemo nescit. quas ibi arras sponsalitiis vocat Justinianus, sponsalia dixerat Theodosius, ex cuius Codice legem illam sumpsit Justinianus. inde subarrare, verbum in canonicis frequens, quo quidem verbo vir doctus quem non nomino quia reprehenditur, putavit intelligi genus quoddam coemptionis seu donationis matrimonii causa introductum. hoc longe est à scopo aberrare. nam subarrare nihil aliud est quam arras sponsalitiis dare : quas arras quia sponsus sponsæ dabat, sponsus subarrare sponsam dicebatur Julianus Pontifex in secunda Decreti parte : si quis desponsaverit uxorem, vel subarraverit. Innocentius III. cap. XIV. de despons. impub. quidam filiam suam circiter XII. an-

nos habentem cuidam nobili desponsavit, qui subarravit eandem consensu mutuo accedente. Recentiores Græci ἀρραβωνιακη id dixerunt. Hesychius: κνήτρον, ὃ εἶ ζάμις ἀρραβών. & quia ejusmodi arræ in monilibus plerumque consistebant, ὀρμαζεν, & ὀρμαζομαι pro desponsare ponitur in jure Orientali, quod optimus & doctissimus Freherus edidit : εἴπε ὀρμαζομένη γυναῖκα, si quis subarraverit mulierem. quam tamen vocem minime intellexerunt interpretes. hinc κήθορμα, πεί ένορμα περιθεματα ἀρραβωνιακη interpretatur Hesychius apud eundem: ένορμα, ἢ ἀρραβωνιακη Θετταλοῖς, quod monilia pro arra darentur. at malum facinus fecit & incitiæ plenum, qui subarrare verbum reposuit apud Solinum pro legitimo quod erat subhastare. Solinus cap. XVI. nuptiaræ non parentum arbitrio transeunt ad maritos, sed quæ præ aliis specie valent, subhastari volunt, & licentia taxationis admitti, non moribus nubunt, sed præmittunt. Ex iis quæ de notione verbi subarrare docuimus facile potest intelligi, an istic locum habere possit, ut ne implorem omnium codicum fidem, qui negant mutari debere illud subhastare.

2 Quæ tales fuerunt, ut Junius Cordus, ex iis qui harum rerum persecutores fuisse dicuntur.] Manavit hæc corruptissima lectio, ex scriptura veteri corrupta, quæ sic habet : quæ tales ut Junius Cordus loquitur harum rerum persecutores fuisse dicuntur. non magnum erat reponere : quæ tales, ut Junius Cordus loquitur harum rerum persecutores, fuisse dicuntur.

GRUTERUS.

2 Quæ tales (ut Junius Cordus harum rerum persecutor) fuisse dicuntur, &c.] Est à lectione manu picta, cui omnino accedit Pal. noster, nisi quod

loquitur, ex iis qui harum rerum perscrutatores fuisse dicuntur: 'monolium de albis novem,' reticulum

quod is habeat persecutores, & vero persecutor hic suum habuerit locum. editi; quæ tales fuerunt, ut Junius Cordus loquitur ex iis qui harum rerum perscrutatores fuisse dicuntur.

1 Monolium de albis novem.] Sic & Pall. sed nihil certius est, quam scripsisse primitus auctorem monolinum. videatur Casaubonus.

CASAVBONVS.

1 Monolium de albis novem.] Legendum, monolinum. gemmæ, & solutæ ornatui mulierum admoventur, & fertæ atque in lineam missæ: unde apud Ulpianum, extricata margarita, opponuntur pertufis, quibus in linea utebatur Titii uxor: lege xxvii. §. 30. Dig. Ad legem Aquiliam. cui loco similes sunt in jure alii. Aliquando autem plura fila jungebant, ut in trifilis, quæ tribus lineis constabant. Glossarium: Τριλιον, κρομμυ γωαινης. Trifilum gemmarium. aliquando singula erant fila. Tertullianus extremo libro De habitu muliebri: Uno lino decies sestertium inseritur, quem locum imitans Hieronymus in fine vitæ Pauli eremita: uno filo, inquit, villarum insunt pretia. De albis ad Heliogabalum diximus. Margaritas in lineam missas Salomon in Cantico canticorum appellavit מנין. Male in scriptis, Monilia

2 Reticulum de prasinis undecim.] Reticulatis operibus inferebant gemmas. in reticulis autem & dextrocheriis mulierum fere exculpi solitus Alexander. ut in Quietio tyranno scribit Pollio.

SALMASIVS.

1 Monolium de albis novem.] Libri omnes nostri hoc loco, monolinum. constat tamen legendum, monolinum. monolinum ex albis, est filum unum quo margaritæ insertæ sunt. nam

albæ sunt margaritæ, ut ad Heliogabalum diximus. monolinum autem Latine unica voce liceat appellare unisilum. μονόμιλον scribitur in Glossis, quod idem esse puto quod μονόλιον. nam & filum & linum dicitur quo intricabantur margaritæ. sic & τριλιον, trifilum. quod ex trinis erat filis margaritarum. erant etiam ex quaternis, quæ τετραλινα dicebantur. Glossæ: τετραλιον, quadrifilum gemmarium. vulgo deest expositio Latina. ισδλινα autem vocabant, cum margaritarum fila erant paria, hoc est cum margaritæ filis innexæ ejusdem & adamussim paris magnitudinis & rotunditatis erant: quod etiam hodieque studiose observant damnosæ mulieres. Anastasius, filopares vocat in Gregorio quarto: albas majores numero viginti & novem, alabandinas majores numero viginti, albas modicas habens circum capitis coronam diverse filopares. quod verbum ad alias etiam res traxit. nam & gabathas dixit filopares. ibidem: Gabathas aureas interrasiles filopares. item in Leone quarto: Gabathas de argento purissimo numero sex, tres quidem filopares signo Christi, & duas etiam similitudine palmarum, & unam interrasilem quæ est saxifera. ex quo loco aperte ostenditur filopares eum voce composita vocare gabathas, quæ profus pares sunt, & ejusdem formæ & magnitudinis. sed melius est & verisimilius gemmas aut gabathas aut quascunque res filopares dici, non à filo gemmario, sed à filo quod lineamentum, vel figuram Latine loquentibus significat. sic filo pares, & unica voce filopares gemmæ & gabathæ, & margaritæ Anastasio dicuntur quæ sunt pari filo, id est magnitudine & figura, lineamentisque formæ, plane pares. filum idem omnino est quod lineamentum. Græcis ποροκτηρ, περιγραφή ειδής. filum mulieris pro forma

lum de prafinis undecim, ³ dextrocherium cum costula

forma mulieris apud Plautum : satis scitum filum mulieris. Agellius : facit quippe imaginem justitiæ, si-
vique solitam esse dicit à pictoribus, rheto-
ribusque antiquioribus ad hunc fere mo-
dum : forma atque filo virginali, aspectu
vehementi. Lucretius lib. 11.

Debent nimirum non omnibus omnia
prorsum

Esse pari filo, similique affecta figura.

inde filo pares, vel filopares, quæ pari
filo, similique figura sunt affectæ.

2 Reticulum de prafinis undecim.]
Prafina sunt smaragdi, ut albæ, mar-
garitæ. trium generum tantum habe-
mus heic gemmas, albas nempe, pra-
finas, & hyacinthos. quas apud Ana-
stasium sic semper videre est simul &
junctim positas. in Leon. 1v. Circelli
paria duo, habet gemmas pretiosissimas, al-
bas numero decem & octo, prafinas octo,
hyacinthinas quattuor. ibidem: imaginem
auream habentem historiam Deminæ no-
stræ cum diversis & pretiosis gemmis, hya-
cintbos majores numero tredecim, prafinas
decem, albas majores numero viginti & no-
vem. item paulo supra : habentem in ca-
pite historię gemmas albas trecentas & o-
ctoginta, hyacinthinas quinquaginta, pra-
finas viginti. sic habemus in Codice,
nulli licere in frenis aut baltheis
margaritas, smaragdus, aut hyacin-
thos aptare.

CASAUBONUS.

1 Dextrocherium cum costula de hya-
cintbis quatuor.] Scripti, dextrocheria,
quod minus probo. Costulam, si ita
auctor scripsit, interpretor de latio-
ribus armillis, quæ carpum cingen-
tes costulas non male referunt. &
videtur ferri posse hæc translatio, etsi
aliquanto durior : nam abeni costas
aut navis cum dicimus, manifesta rati-
o. in Petronii Satyrice armillæ au-
reæ jungitur eboreus circulus & la-
mina splendens : qui videtur hic di-
ci costula. Sed vide ne scribendum
sit cum copula, quod nisi fallor, conve-

nientius est. nam dextrocherium
aureum erat : fibulæ vero gemmis
ornatæ. solent autem hodieque ple-
ræque armillæ fibulæ morfu astringi.
confer cum verbis Isidori supra, ubi
de dextrocheriis diximus.

GRVTERVS.

1 Dextrocherium.] Nihil abit ab hac
scriptura Pal.

SALMASIUS.

1 Dextrocherium cum costula de hya-
cintbis quatuor.] Dextrocheria heic ma-
lit ex suis libris vir doctissimus. meos
ego qui nihil mutant magis sequor.
non plura enim dextrocheria dedisse
pro arris sponsalitiis verisimilius,
cum & reticulum unum & monoli-
num dederit. sed costula quid heic fa-
ciat, aut quare dextrocherio juncta,
cum ignarissimis juxta scio, nec posse
interpretari de latioribus armillis &
quæ costulas referant, existimo. par-
tem igitur oportet esse dextrocherii.
nec dubito quin copula pro costula sit
aptius legi. cujus etiam lectionis Ca-
saubono τῶ πᾶν in mentem venit.
copulam vocat eam partem dextro-
cherii, qua jungitur & copulatur. vel
tæniam potius utraque dextrocherii
parte pendentem, qua dextroche-
rium alligabatur. Proprie enim id co-
pula significat. Optimæ Glossæ: copula,
χείρ, ἀλυσίδιον, μέλθ, ἀρθρον χει-
ρῶν. quis copulam dixit unquam
manum significare? lego itaque in
illis Glossis, copula, χειρᾶλυσιδιον,
unica voce. hoc est manus catenula.
aliæ Glossæ: χειρᾶλυσις, copula. χει-
ρῶδεσµθ, copula. ἀλύσεις & ἀλυσί-
δια etiam in mundo muliebri nu-
merantur, his versibus apud Pollu-
cem :

Χλιδῶνα, περήνας, ἀμφιδέας, ὄρ-
µες, πίδαας,

Σφραγίδας, ἀλύσεις, δεκτυλίους,
καὶ πεταίσµατα.

aurea autem erant & gemmis inclusa
ista

stula de hyacinthis quatuor, præter vestes auratas, & omnes regias, cæteraque insignia sponsaliorum. Ad-²olefcens autem ipse Maximinus superbiam fuit insolentissimam, ita ut etiam quum pater suus homo crudelissimus plerisque honoratis assurgeret, ille resideret. Vitæ lætioris, vini parcissimus, cibi avidus, maxime sylvestris, ita ut non nisi aprugnam, anates, grues,² & omnia captiva ederet. Infamabant eum ob nimiam pulchritudinem amici Maximi, & Balbini, & Gordiani, & maxime senatores³ qui speciem illam vel divinitus lapsam incorruptam esse noluerunt. Denique illo tempore quo circum Aquileiam muros circumveniens cum patre deditioem urbis petebat, nihil aliud ei quam spurcicies objecta est, quæ longe ab illius fuit vita. Vestibus tam accuratus fuit ut nulla mulier nitidior esset in mundo: amicis paternis immane quantum obsequutus est, sed ut donaret ac largiretur. Nam
in sa-

ista dextrocheria, quæ fascia vel loro sericeo ad manum ligabantur, quam copulam vocat hoc loco Capitolinus. ex auro tamen fortasse fuit ista copula, vel clausula dextrocherii. *firmiculum*, vel *firmaculum* vulgo vocamus, aureum & ipsum atque aliquando etiam gemmatum. *copula* igitur hoc loco legendum pro *costula*. *costula* scriptum videtur fuisse in veteri libro. nam pro *p* sæpe ponitur, & contra. addita postea littera *costulam* fecerunt correctores aliqui. dextrocheria porro dicebantur quod in dextra tantum haberentur. de quibus supra. eadem & *monocheria*. Glossæ: *μνοχέρεια*, *armillares*.

1 Ita ut non nisi aprugnam.] *Aprunam*. ita veteres.

3 Qui speciem illam, vel divinitus lapsam incorruptam esse noluerunt.] Scribe ex Palatino: qui speciem illam velut divinitus lapsam.

CASAU BONUS.

2 Et omnia captiva.] Πάντα πρὸ ἐξ
Tom. II.

ἀγρῶς. vocem Græcorum *ἀγρῶς* expressit: alii dicunt *agrestia*, non *captiva*. Vopiscus in Tacito: mensam suam nunquam nisi agrestibus opimavit.

3 Qui speciem illam vel divinitus lapsam incorruptam esse noluerunt.] Id est, esse non posse dixerunt. idiotismus est eorum proprius qui aliquid serio affirmant. Similia notabamus apud Theophrastum in charactere *λογιστοῦ*.

GRUTERVS.

3 Qui speciem illam, velut divinitus lapsam, incorruptam esse noluerunt.] Admissi lectionem Palatinam. nam editi, vel divinitus. Ceterum indicat hic locus, vix potuisse effugere adolescentiam formosam sermones malignorum. de quibus nos non parce ad illud Taciti lib. 5. Annal. c. 3. *Amores juvenum & impudicitiam nepoti objebat. in virum ne id quidem confingere ausus, &c.*

Et Et

in salutationibus superbissimus erat, & manum porrigebat, genua sibi osculari patiebatur, & nonnunquam etiam pedes: quod nunquam passus est senior Maximinus, qui dicebat, *Dii prohibeant ut quisquam ingenuorum pedibus meis osculum figat.* Et quoniam ad Maximinos revertimur, res jucundæ prætereundæ non sunt. Nam quum esset Maximinus ³ pedum, ut diximus, octo & prope semis, ⁴ calceamentum ejus, id est

CASAUBONUS.

1 Et manum porrigebat, genua sibi osculari patiebatur, & nonnunquam etiam pedes.] Superbissimos quosque principes eadem passos esse, aut etiam exegisse, certum est, & pridem doctis viris probatum. sed de manibus & genibus, usurpatum & in aliis quam imperatoribus. Ammianus libro xxviii. de nobilium Rom. luxu differens: *Ex his quidam cum salutarum pectoribus oppositis ceperunt, osculanda capita in modum taurorum minacium obliquantes, adulatoribus offerunt genua suavianda vel manus. quin ipsi imperatores ad manus suorum interdum accedebant.* Ambrosius sive alius de obitu Valentiniani imper. *Manus, caput, sororibus osculabatur, memor imperii, memor germanitatis: & quo magis in aliis potestatis jure præstaret, hoc se magis humilem sororibus exhibebat.* Pedum oscula Caligulæ propria, & similia monstrorum.

3 Pedum, ut diximus, octo & prope semis.] Octo pedes digito excessisse, supra dictum: quæ mensura longe abest à dimidiato pede, ut hîc dicitur. Pes enim digitos continet sedecim; sed transversos: hîc vero de porrectis videtur accipiendum: nisi in superiore loco digitorum numerus fuerat adjectus. putem ita esse. quare quod ibi scribitur, *ut octo pedes digito videretur egressus*, censeo corruptum, & notis in sedem suam restitutis, scribendum: *ut octo pedes digitis VI diceretur egressus.* imperitus librarius cum offendisset compendio scriptum

VI diceretur, fecit videretur.

4 Calceamentum ejus, id est campagum regium.] Possit videri glossa adsuta: sed non est. de regibus campagis quædam dicturi sumus ad Trebellii Polionis Gallienum. sed legant irones quæ de iis olim observavit in Adversariis suis immortale illud Gallia decus, Petrus Pithæus, quo viro digniorem omni laude aliam ne historia quidem continent.

SALMASIUS.

1 Et manum porrigebat, genua osculari sibi patiebatur.] Et manum porrigebat, & genua sibi osculari patiebatur, nonnunquam etiam pedes.

2 Et quoniam ad Maximinos revertimur.] De hac lectione semper dubitavi, & nunquam veram putavi. quomodo enim ad Maximinos revertitur, qui à Maximinis non est digressus? priusquam manuscriptum mihi videre contigisset, sic emendabam: & quoniam ad Maximinum, eniorem revertimur, res jucundæ prætereundæ non sunt. nunc cum in Palatino repererim scriptum: & quoniam ad Maximinas revertimur, res jucundæ prætereundæ non est. de priore conjectura nihil muto. nisi quod in postremis verbis scribendum auctore libro: *res jucundæ prætereundæ non est.* rem enim unam jucundam tantum refert, non multas, quæ est de campago Maximini compendiose autem exaratum videtur fuisse: ad Maximin. S. hoc erat, ad Maximinum seniore. ex quo ad Maximinos alii, quidam etiam ad Maximinas reddiderunt.

4 Calceamentum ejus, id est campagum regium.]

est campagum regium, quidam in luco qui est inter Aquileiam & Arziam posuerunt, quod constat pede majus

regium.] De campagis, vel campacis dicemus infra in vita Gallieni apud Trebellium Pollionem. Patriciorum calcei & imperatorum ita vocabantur, non à gamba, vel campà, quam pro crure posteriores usurparunt, quod crure tenuis calcearentur: sed à corrigiarum flexuris, & implicaturis, quibus circumligabantur. hinc campacos reticulos appellare solebat Gallienus, quod reticulatim decussatimque multis circum crura flexuris aliis super alias scandentibus innecterentur. *ἀπὸ τῆς καμπάκης, ὁ καμπάκις, καμπάκιον*. hinc Latinis *campacus*, ejusmodi calceus appellatus, qui multas *καμπάκεις*, & decusses in calceando faceret ex corrigiarum alligaturis. *ὁ καμπάκις*, & diminutivum, *τὸ καμπάκιον*. sed hæc ad Gallienum pluribus.

CASAUBONUS.

1 *Inter Aquileiam & Arziam.*] Reg. *Arziam*. videtur loci alicujus prope Aquileiam nomen esse: neque accipiendum de Arzia fluvio, qui Italiam ab illa parte terminabat abest enim ab Aquileia longius.

2 *Quod constat pede majus fuisse hominis vestigio atque mensura.*] Sic & manu exarata lectio. Sed mendam inesse suspicor. nam si campagus Maximini pede excessit menturam humani vestigii; sequitur ratione proportionis habita, ut totius etiam corporis statura legitimam hominum staturam altero tanto superaret: quod scimus aliter habuisse: nam ut dicebamus ad Suetonii Neronem, legitimus staturæ modus erat pedum fere senum. Maximinus autem octo pedibus procerior multo non fuit. Quare pedis ejus ad aliorum pedes mensura non dupla, sed sesquialtera. nisi igitur vox una excidit cum scripsisset auctor, *dimidiato pede majus f. vel, semipede m. f. deleta in totum vo-*

ce pede fetibendum, constat majus fuisse ho. ves. atque m. & fortasse adscripta ea vox fuit, ut interpretamentum vocis vestigio.

GRUTERUS.

1 *Inter Aquileiam & Arziam.*] Haud aliter quoque Pal. quamvis ipse tamen distituitur illo *inter*. vulgati *Arziam*.

2 *Quod constat pede majus fuisse hominis vestigio.*] Pal. quod constitit pedem majus fuisse hominis vestigio mensura.

SALMASIUS.

1 *Inter Aquileiam & Arziam.*] Pal. & vetus editio: *Arziam*.

2 *Quod constat pede majus fuisse hominis vestigio atque mensura.*] Inepta lectio. quid enim hoc est, calceamentum majus fuisse hominis vestigio, & mensura? priusquam scriptos codices vidissem, legebam: quod constat pede majus fuisse hominis vestigii mensura. In Palatino postea scriptum offendi: quod constat pede majus fuisse hominis vestigio mensura. atque ita etiam habuit vetus editio. crimen igitur est, & flagitium sequentium editorum, vulgata lectio. emendationem nostram veram esse putamus, ut planè confirmatam Palatina scriptura, quæ tamen & ipsa fortasse recta est, hoc modo; calceamentum illud Maximini mensura pede majus fuisse hominis vestigio: id est, mensuram habuisse pede majorem humano vestigio. calceus igitur Maximini pede uno major fuit hominis vestigii mensura. nec necesse est ex hac lectione, ut secundum istam proportionem statura Maximini altero tanto superaret vulgarem hominis alicujus juste proceri staturam, quemadmodum censet ad hunc locum vir doctus. hoc verum esset, si diceret auctor pedem Maximini altero pede excessisse pedis humani mensuram. sed de calceamento loquitur quod pede

E 2 longius

majus fuisse hominis vestigio atque mensura: unde etiam vulgo tractum est, quum de longis & ineptis hominibus diceretur, *Caliga Maximini*. Quod idcirco indidi, ne qui Cordum legeret, me prætermisisse crederet aliquid quod ad rem pertineret. Sed redeam ad filium.

3 De hoc adolescente Alexander Aurelius ad matrem suam scribit Mammæam, cupiens ei sororem suam Theocliam dare, in hæc verba: *Mi mater, si Maximinus senior dux noster, & quidem optimus, non aliquid in se Barbarum contineret, jam ego Maximino juniori Theocliam tuam dedissem. Sed timeo ne soror mea Græcis munditiis erudita, Barbarum socerum ferre non possit: quamvis ipse adolescens & pulcher & scholasticus, ad*
Græcas

longius fuisse docet hominis vestigio. quis autem nescit calceos fieri debere non ejusdem cum pede magnitudinis, sed longiores, & laxiores aliquantum quam pes ipse est? alioquin nullo modo pedibus induci possent. at Romanorum calcei, præter justam illam mensuram quæ pedi calciando conveniret, etiam uncinati fuere & repandi, ut pluribus alibi docemus, ubi & hunc locum fufe explicamus.

CASAUBONUS.

I *Quamvis ipse adolescens & pulcher & scholasticus, ad Græcas munditias eruditus esse videatur.*] Barbaro patri opponit filium scholasticum, hoc est, cultu liberaliore imbutum & studiis. Vocem *σχολαστικός*, primus veterum Theophrastus, pro literarum studio, & qui Musis vacat, usurpavit, in epistola ad Faniam popularem suum & condiscipulum. semel usurpari cœptam ea notione, retinuerunt Græci Latinique sed ejus usus varius apud auctores. hic ponitur *scholasticus* pro eleganti. sic alibi quoque Hieronymus in Catalogo: *Sarapion ob elegantiam ingenii cognomen scholastici meruit.* non eruditio sed mores politici his similibusque locis ea voce desu-

gnantur. at sæpius ad doctrinam laudem pertinet. Julianus epistola ad Maximum philosophum: *ἐπανιών εἰς τὰς Γαλακίχας ἐπισκόπων, καὶ οὐκ οὐκ εἶδεν ἡρότων ἀνεπυνθανόμενον, μή τις φιλόσοφος, μή τις σχολαστικός, κατῆρεν.* Salvianus in proœmio libri de providentia Dei: *non id facere admisi sunt ut salubres & salutiferi, sed ut scholastici disertii haberentur.* Sulpitius Severus dialogo primo: *cæterum cum sis scholasticus, hoc ipsum quasi scholasticus, artificiose facis, ut excusis imperitiis, qui exsuperas eloquentia.* observat Augustinus in *Dialectica*, cum scholastici solum proprie & primitus dicantur ii qui adhuc in schola sunt, omnes tamen qui in literis vivunt, nomen hoc usurpant. Sic Plinio in epistolis Suetonius & Iseus dicuntur scholastici; quod in pulvere literario vitam agerent, ad forum non accederent, neque ullam dignitatem ambirent. id genus hominum dicebat Epictetus esse *ζῶον ἢ πάντες ἐπιγελῶσιν*, ut refert Arrianus libro primo. Horatius de eodem,

— *statua taciturnus exit*

Plerumque, & visu populum quatit. -- Plinius quoque in epistolis, scholastico homine nihil ait esse simplicius. inde est quod vulgo hominem
terius

Græcas munditias eruditus esse videatur. Hæc quidem cogito, sed te tamen consule, utrum Maximinum Maximini filium generum velis, an Messalam ex familia nobili¹ oratorem potentissimum eundemque doctissimum, & (nisi fallor) in rebus bellicis si applicetur, fortem futurum. Hæc Alexander de Maximino, ² de quo nos nihil amplius habemus quod dicamus. Sane ne quid prætermisissimum esse videatur, etiam epistolam indidi patris Maximini imperatoris jam facti, qui dicit idcirco se etiam filium suum appellasse imperatorem, ut videret³ vel in pictura vel in veritate qualis esset junior Maximinus in purpura. Fuit autem talis epistola: Ego cum propter affectum quem pater filio debet, Maximinum meum, imperatorem appellari permisi, tum etiam ut populus Romanus & senatus ille antiquus juraret se nunquam pulchriorem imperatorem habuisse. Usus est autem idem adolescens & ⁴ aurea lorica exemplo Ptole-

mæorum:

rerum imperitum & ineptulum, vocarunt scholasticum. ut apud Plutarchum in Cicerone, Apuleium secundo Asini, alios. apud Varronem aliquis, Scholasticorum natio madens pingui. In Codice & aliis juris libris scholastici dicuntur non declamatores qui circa lites fictas versantur, ut in libro Quintiliani De causis corruptæ eloquentiæ: sed qui veras lites tractant, patroni causarum & civitatum advocati.

SALMASIUS.

¹ Oratorem potentissimum.] Proprium excellentis oratoris epithetum, ut potens, & potentissimus dicitur. sic in basi statuæ quæ Numeriano decreta est, subscriptum erat: NUMERIANO. CÆSARI. ORATORI. TEMPORIS SVIS. POTENTISSIMO. oratio quoque ipsa potens, & verba potentia dicebantur. Seneca Rhetor de Severo Cassio lib. III. controversi. omnia nitentia, & intenta aliquo, potentia. nemo magis in sua potestate habuit audientium affectus. ita enim legendum,

vulgo: aliquid potentia. nos ex veteribus libris emendavimus. δυναστείαν dixit Longinus, initio aureoli libelli ἀπὸ ὑψους. πάντη γὰρ οὐν ἐκωλύθη. Ἐπιθανὸς ἢ Ἐπείθετος, ἄρα ἐπὶ κρατεῖ τὸ ἡμιμόσιον, εἴη τὸ μὲν πιθανὸν ὡς τὰ ποικίλα ἐφ' ἡμῶν, τὰ δὲ ἢ δυναστείαν ἢ βίαν ἀναχθῆναι ἐπὶ σφίσι, πάντως ἐπιπῶν ἢ ἀκρωμυρῶν κρηθῆναι.)

² De quo nos nihil amplius habemus quod dicamus.] In Pal. quod dicere. fortean scribendum sit: de quo nos nihil amplius habemus dicere. vel, quod dicere possimus. vel, quod diceremus. & hoc postremum verum est.

GRUTERUS.

² De quo nos nihil amplius habemus quod dicamus.] Pal. quod dicere. forte, habemus dicere.

³ Vel in pictura vel in veritate.] Fortassis, vel in veritate.

CASAUBONUS.

⁴ Aurea lorica.] Ex auro tota: quod alienum à militia Ro. vide ad Hadrianum.

mæorum : usus est argentea, usus & clypeo gemmato inaurato, & hasta inaurata. ¹ Fecit & spathas argenteas, fecit etiam aureas, & omnino quicquid ejus pulchritudinem posset juvare. ² Fecit & galeas gemmatas, fecit & bucculas. Hæc sunt quæ de puero sciri & dici decuit. Reliqua qui volet nosse de rebus Venereis & amatoriiis, quibus eum Cordus aspergit, eundem legat. Nos enim hoc loco finem libri faciemus, ³ ad alia, ⁴ ut jubetur, velut publico jure, properantes. Omina sanè imperii hæc fuerunt. Serpens dormienti caput circumdedit. Posita ab eodem vitis intra annum ingentes uvas purpureas attulit, & miræ magnitudinis facta est. ⁵ Scutum ejus sub sole arsit. ⁶ Lanceola sic fissa est fulmine ut tota etiam per ferrum scinderetur, ⁷ & duas partes faceret : ⁸ unde dixerunt aruspices, duos imperatores non diuturnos ex una domo, iisdem nominibus futuros. Lorica patris ejus non ut solet, ferrugine, sed tota purpureo colore infecta à plurimis visa est. Filio autem omina hæc fuerunt : Quum grammatico daretur, ⁹ quædam parens sua libros Homericos omnes purpureos dedit, aureis literis scriptos. Ipse puerulus quum ad cœnam ab Alexandro esset rogatus in patris honorem, quod ei deesset vestis cœnatoria, ipsius

SALMASIVS.

¹ Fecit & spathas argenteas.] Mirum genus locutionis, fecit spathas argenteas, pro faciendas curavit, aut usus est spathis argenteis. sic paulo post.

² Fecit & galeas gemmatas, fecit & bucculas.] Hoc loquendi genus explicavimus supra.

⁷ Ut tota etiam per ferrum scinderetur.] Funderetur. Pal.

⁸ Et duas partes faceret.] Eleganter duas partes facere dicitur hasta quæ fissa in duas partes discedit.

⁹ Unde dixerunt aruspices.] Quomodo dixerunt aruspices. prima editio & Palatinus.

GRUTERVS.

³ Ad alia ut jubetur velut publico jure properantes.] Sic & Palatinus, cui tamen inde erasum ut.

⁹ Unde dixerunt aruspices, duos Imperatores, &c.] Pal. quando dixerunt arusp.

CASAVBONVS.

⁴ Ut jubetur velut publico jure.] Malim, jubemur.

⁵ Scutum ejus sub sole arsit.] Concepto igne, ut sit in speculis quæ vocant ardentia.

⁶ Lanceola sic f.] Regius & Putebuccula s. melius Lanceola. ut ardententi patebit.

¹⁰ Quædam parens sua.] Exposuimus ad Marcum.

ipſius Alexandri accepit. Quum infans eſſet, ſubito per publicum veniente vehiculo Antonini Caracalli, quod vacuum erat, conſcendit & ſedit, & vix ægreque à mulionibus carrucariis deturbatus eſt. Nec defuerunt qui cavendum infantem dicerent Caracallo. Tum ille dixit, *Longe eſt ut mihi ſuccedat iſte.* Erat enim illo tempore inter ignobiles, & nimis parvus. Mortis omina hæc fuerunt: Venienti contra Maximum & Balbinum Maximino cum filio, mulier quædam paſſis criminibus occurrit lugubri habitu, & exclamavit, *Maximini, Maximini, Maximini.* neque quicquam amplius dixit; & mortua eſt. videbatur enim dicere voluiſſe, *Succurrite.* Canes circum tentorium ejus in ſecunda manſione ultra duodecim ulularunt, & animam quaſi flendo poſuerunt, ac prima luce mortui ſunt deprehenſi. Lupi urbem quingenti ſimul ingreſſi ſunt in eam urbem in quam ſe Maximinus contulerat: plerique dicunt *Hemonam*, & alii *Archimeam*, certè quæ deſerta à civibus venienti Maximino patuit. Longum eſt omnia perſequi: quæ qui ſcire deſiderat, is velim (ut sæpe dixi) legat Cordum, qui hæc omnia uſque ad fabellam ſcripſit. Sepulchra eorum

SALMASIUS.

1 *Longe eſt ut mihi ſuccedat iſte.*] Idem pæne fuit reſponſum Tiberii, cum quidam cavendum illi dicerent Galbam quaſi imperaturum, qui tum admodum parvus erat: vivat ſane, ait, quando id ad nos nihil pertinet. reſert Suetoniſ.

2 *Canes circum tentorium.*] Circa tentorium.

CASAUBONUS.

3 *Et animam quaſi flendo poſuerunt.*] Probo: tamen in regio, amnem quaſi flendo tranſierunt.

4 *Alii Archimeam.*] Regius, Archimeam.

5 *Qui hæc omnia uſque ad fabellam ſcripſit.*] Significat Cordum mythi-

ſtoriiſ ſua volumina impleſſe, ut in Macrino dixit de eodem. ſed habet regius, *uſque ad fibellam*: id plane eſſet quod Græci dicunt *ἕξιμάζεν λεπτομέρως.* fibella eſt parva fibra.

GRUTERUS.

3 *Et animam quaſi flendo poſuerunt.*] Ita proſuſ etiam Palat. mireque ſuperſtitioſum etiam hodie vulgus, circa hunc ululatum caninum.

4 *Hemonam, alii Archimeam.*] Ita & Pal.

5 *Qui hæc omnia uſque ad fabellam.*] Non aliter etiam Pal. vultque nihil omiſſiſſe quod vel vulgi ſermone jactaretur, quamvis minus certis auſtoribus.

eorum nulla extant : in profluentem enim cadavera eorum missa sunt, capita eorum in campo Martio insultante populo exusta. Scribit Ælius Sabinus (quod prætermittendum non fuit) tantam pulchritudinem oris fuisse in filio, ut etiam caput ejus mortui jam nigrum, jam sordens, jam maceratum, defluente tabo, velut umbra pulcherrima videretur. Denique quum caput Maximini pilo circumferretur, & ex hoc ingens gaudium esset, prope par mæror erat quod & filii caput pariter portaretur. Addit Dexippus tantum odium fuisse Maximini, ut interfectis Gordianis, viginti viros senatus creaverit, quos opponeret Maximino: è quibus fuerunt Balbinus & Maximus, quos contra eum principes fecerunt. Idem addidit in conspectu Maximini jam deserti à militibus, Anolinum præfectum prætorio ipsius & filium ejus occisum. Nec desunt historici qui dicant ipsum Maximinum, ubi desertus est, & ubi filium interemptum ante oculos suos vidit,

CASAUBONUS.

1 *Velut umbra pulcherrima videretur.*] Nam mortui *αἰσῆς* dicuntur. Puteani alter codex, *velut umbra pulchrioris*. Pro *videretur*, scribe *viseretur*, cum sapientissimo Lælio.

SALMASIUS.

1 *Velut umbra pulcherrima videretur.*] Tacitam prætervolavit alteram lectionem quæ in manuscriptis fere omnibus reperitur, vir doctissimus, nec animadversione dignam judicavit, quæ tamen sola vera est. quomodo enim caput, umbra videatur? nec dubitarem vulgatam scripturam retinere, dummodo sic leviter immutatam: *ut etiam caput ejus mortui jam sordens, jam nigrum, jam maceratum, defluente tabo, velut umbra pulcherrima videretur.* legit Pal. cum Puteani codice: *velut umbra pulchrioris*. quod idem est. alterutrum autem heic reponendum. tantam vero pulchritudinem oris in Maximino juniore fuisse dicit, ut

caput ejus mortui, etsi jam nigrum & deformatum, videretur esse caput umbra pulchrioris cujusdam. umbra autem hoc in loco est *φάσμα*, vel *φασμασμα*, cujus generis pleraque modo pulchra, modo deformia solent apparere. at caput Maximini mortui licet ab figura oris humani jam multum recessisset, propter defluens tabum & sordes, magisque umbra cujusdam & phantasmati simile videretur, quam humano capiti, non umbra cujuslibet tamen, sed pulchrioris similitudinem referebat. nam aliter hunc locum aut legere, aut intelligere non possumus.

2 *Denique cum caput Maximini pilo circumferretur.*] Brevius ista concipit editio princeps in hunc modum: *deinde cum ingens gaudium esset, quod caput Maximini videretur, prope par mæror erat, quod & filii pariter portaretur.*

GRUTERUS.

1 *Velut umbra pulcherrima videretur.*] Pal. *vel umbra pulchrioris videretur.*

dit, manu sua se interfecisse, nequid ei muliebri con-
tingeret. Prætereundum ne illud quidem est, quod 7
tanta fide Aquileienses contra Maximinum pro sena-
tu fuerunt, ¹ ut funes ² de capillis mulierum facerent
quum deessent nervi ad sagittas emittendas: ³ quod
aliquando Romæ dicitur factum. Unde in honorem
matronarum templum *Veneri calvæ* senatus dicavit:
⁴ Sane quod nullo in loco tacendum est, ⁵ quum
& Dexippus ⁶ & Arrianus & multi alii Græci
scripserunt, Maximum & Balbinum imperatores
contra Maximinum factos: Maximum autem cum
exercitu missum, & apud Ravennam bellum parasse,
Aquileiam autem nisi victorem non vidisse: Latini
scriptores non Maximum, sed Pupienum contra Maxi-
minum apud Aquileiam pugnasse dixerunt, eundem-
que vicisse. qui error unde natus sit scire non possum,
nisi forte idem est Pupienus qui & Maximus. Quod
ideo testatum posui, ne quis me hoc nescisse crederet,
quod revera magnum stuporem ac miraculum creat.

CASAVBONVS.

1 *Ut funes de capillis mulierum face-
rent.*] Sæpe hoc usu venit olim in
bellis: Casar Belli civilis libro III.
de iis qui obsessi erant Salonis: præ-
fectis omnium mulierum crinibus tormenta
effecerunt. Aristides in Rhodiaca:
πάλαι μὲν τὰ ἐκ τῶν γυναικῶν ἔδωκεν
καταρτήτων μηχανήματα ἐδίδουτε
τοῖς ἐπιδημοῦσι. narrat & Dio in Se-
vero, in obsessa Byzantio rudentes
de crinibus mulierum factos.

3 *Quod aliquando Romæ dicitur fa-
ctum.*] Habes hanc historiam apud
Vegetium libro quarto, Lactantium
libro primo, Servium ad primam Æ-
neidem.

4 *Sane quod nulla in loco tacendum est,*
c.] Sane hoc Capitolinus præceptum
observavit, qui dubitationem hanc
suam tot locis adeo putide & φασί-
ως inculcavit. qua de re ante dixi

mus, quæ non repetemus, neque il-
lum imitabimur.

6 *Et Arrianus.*] Nescio an *Arabia-
nus.* ut in gemino huic loco in libro
de Maximo & Balbino. ramentum & li-
bri sequentis initio scriptum *Arriani.*
regius delet hæc hæc verba.

SALMASIVS.

1 *Ut funes de capillis mulierum face-
rent.*] Pal. de capillis mulieribus. forte:
de capillis muliebribus.

5 *Quum & Dexippus & Arrianus.*] *Arrianus*
hic non in *Arabianum* re-
fingendus: sed contra *Arabianus* ille
cujus in sequentibus libris mentio,
in hunc Arrianum reformandus, ut
ibi sumus demonstraturi.

GRVTERVS.

2 *De capillis mulierum.*] Malim
muliebribus: præsertim cum restet in
Palat. mulieribus.